

Mirhantuojienv sunnuntai

Kristus nousi kuolleista!

Aamupalveluksen evankeliumi

(Mark. 16: 9 – 20, III. ylösnousemusevankeliumi)

Teksti ja sen selitys on ylösnousemusevankeliumeja käsittelevässä kohdassa.

Päivän epistola

(Ap.t. 6: 1 – 7)

”Niinä päivinä, opetuslasten joukon yhä kasvaessa, kreikkaa puhuvat alkoivat syyttää hepreankielisiä siitä, että heidän leskiään syrjittiin päivittäisiä avustuksia jaettaessa. Silloin apostolit, ne kaksitoista, kutsuivat koolle koko opetuslasten joukon ja sanoivat: ”Ei ole oikein, että me ruoan jakamisen tähden lyömme laimin Jumalan sanan. Valitkaa siis, veljet, keskuudestanne seitsemän hyvämaineista miestä, jotka ovat Hengen ja viisauden täyttämiä, niin me asetamme heidät tähän tehtävään. Silloin me voimme omistautua rukoukseen ja Jumalan sanan jakamiseen.” Kaikki, jotka olivat koolla, pitivät tätä ehdotusta hyvänä. He valitsivat Stefanoksen, miehen, joka oli täynnä uskoa ja Pyhää Henkeä, sekä Filippoksen, Prokoroksen, Nikanorin, Timonin, Parmenaksen ja Nikolaoksen, antiokialaisen käännynnäisen. Nämä tuotiin apostolien eteen, ja apostolit rukoilivat ja panivat kätensä heidän päälleen. Jumalan sana levisi leviämistään. Opetuslasten määrä kasvoi Jerusalemissa nopeasti, ja usko voitti puolelleen myös monia pappeja.”

Hieman aikaisemmin Apostolien teot kertoi Jerusalemin alkuseurakunnan ihanteellisesta tilanteesta, jossa kaikki oli yhteistä ja kaikki saivat tarvitsemansa avun. Nyt tilanne on toinen. Seurakunnassa näyttää olevan ryhmä, joka ei ole tasa-arvoinen muiden kanssa: kreikankielisiä leskiä syrjitään avustuksissa.

Voi olla, että kyseessä on toisenlainen tilanne, seurakunnan toiminta on osittain jakaantunut kahtia jo aikaisemmin. Me tapaamme ensimmäistä kertaa diakonit. Joidenkin tutkijoiden mukaan nämä muodostivat oman ryhmänsä ja toimintatapansa alkuseurakunnassa. Silloin tämä Apostolien tekojen kertomus kertoo meille näiden seitsemän miehen asettumisesta kahdentoista apostolin johdon alaisuuteen. ”Apostolit, ne kaksitoista, kutsuivat koolle koko opetuslasten joukon.” Opetuslapsilla tarkoitetaan Jeesukseen uskovia, nyt seurakunnan jäseniä.

Todennäköisesti yksinkertaisin selitys on paras. Alkuseurakunnassa oli kahdenlaisia juutalaisia, joita erotti toisistaan käytetty kieli. Hepreankieliset olivat Palestiinan asukkaita, jotka käyttivät

puhekielenään arameaa. Kreikkaa puhuvat olivat diasporajuutalaisia, joiden äidinkieli oli kreikka. Kreikkaa puhuvia juutalaisia asui Jerusalemissa ensimmäisellä vuosisadalla jonkin verran, ja heillä oli useita kreikankielisiä synagogia kaupungissa. Myöhemmin voimme lukea Apostolien tekojen kirjasta, kuinka Saul väitteli kreikankielisten juutalaisten kanssa (9: 29). ”Päivittäisiä avustuksia jaettaessa” tarkoittanee sinä päivänä jaettavia asioita, ei jotain avustusohjelmaa.

Sanonta ”ruoan jakamisen tähden” sisältää kreikkalaisessa tekstissä sanan ”diakonein”, mutta sen sanan käyttäminen siinä merkityksessä, että avustajien tehtävä olisi vain pöytäpalvelus tai avustusten jakaminen, on harhaan johtava. Sanaa diakoni ei käytetä tässä yhteydessä, vaikka se on ehkä Luukkaalla ollut mielessä. Näiden avustajien tehtävinä ei mainita myöhemmin avustusten jakaminen vaan esimerkiksi Stefanos ja Filippos mainitaan julistajina.

Valtuutus tehtävään noudattaa järjestystä, joka löytyy Vanhasta testamentista. Piti valita seitsemän hengen ja viisauden täyttämää miestä, jotka asetettiin tehtävään. Tehtävään asettaminen tapahtui rukouksen ja kätten asettamisella valittujen päälle. Tehtävään asetettu sai uuden tehtävän ja hänelle lahjoitettiin voima sen suorittamiseen. Samalla tavoin esimerkiksi Mooses asetti uudeksi kansan johtajaksi Joosuan (4. Moos. 27: 18 – 23) ja Timoteos oli asetettu virkaansa (1. Tim. 4: 14).

Tehtävään asetetut ”seitsemän avustajaa” tunnettiin tällä nimityksellä (Ap.t. 21:8). Heidän tehtävänä oli Jerusalemin seurakunnan hallinnointi. Näin apostolit kykenivät ”omistautumaan rukoukseen ja Jumalan sanan jakamiseen”. Tänä päivänä ortodoksisessa kirkossa tällainen rukouksen ja Jumalan sanan jakamisen tehtävä kuuluu piispoille ja papeille. Muissa palvelutehtävissä toimivat diakonit ja seurakuntalaiset.

Oliko näillä ensimmäisen vuosisadan avustajilla (diakoneilla) liturgisia tehtäviä. Kirkkoisien ymmärrys tästä asiasta ei ole yksimielinen. Joka tapauksessa tehtävään asettaminen tapahtui vihkimisen kautta.

Tekstissä luetellaan seitsemän avustajan nimet. Nämä nimet ovat kreikkalaisia. He eivät näytä edustavan Palestiinan alueen juutalaisia. Joukossa mainitaan yksi juutalaisuuteen kääntynyt, Nikolaos, joka oli kotoisin Antiokiasta. Tällä maininnalla todennäköisesti myös vahvistetaan se, että muut diakonit olivat syntyperältään juutalaisia.

Tekstimme loppuu toteamukseen, että seurakunta kasvoi. Erikseen mainitaan, että ”usko voitti puolelleen myös monia pappeja.” Jerusalemin temppelin papit toimittivat uhreja ja rukouksia. Heidän

lukumääränsä oli suurehko. He eivät olleet pysyvästi Jerusalemissa, vaan heitä oli 24 ryhmää, joista kukin ryhmä tuli aina vuorollaan toimittamaan palveluksia Jerusalemiin.

Päivän evankeliumi

(Mark. 15: 43 – 16: 8)

”Siihen aikaan saapui paikalle arimatialainen Joosef, arvossa pidetty neuvoston jäsen, joka hänkin odotti Jumalan valtakuntaa. Hän rohkaisi mielensä, meni Pilatuksen puheille ja pyysi Jeesuksen ruumista. Pilatus hämmästy kuullessaan Jeesuksen jo kuolleen. Hän kutsutti sadanpäällikön luokseen ja kysyi, oliko Jeesus jo todella kuollut. Sadanpäällikön vahvistettua asian hän suostui luovuttamaan ruumiin Joosefille. Joosef osti pellavavaatteen, otti Jeesuksen ristiltä, kääri hänet vaatteeseen ja pani hänet valmiiseen kalliohautaan. Hautakammion ovelle hän vieritti kiven. Magdalan Maria ja Joosefin äiti Maria katsoivat, mihin Jeesus haudattiin. Kun sapatti oli ohi, Magdalan Maria, Jaakobin äiti Maria ja Salome ostivat tuoksuöljyä mennäksään voitelemaan Jeesuksen. Sapatin jälkeisenä päivänä ani varhain, kohta auringon noustua he lähtivät haudalle. Matkalla he puhuivat keskenään: ”Kuka auttaisi meitä ja vierittäisi kiven hautakammion ovelta?” Mutta tultuaan paikalle he huomasivat, että kivi oli vieritetty pois: se oli hyvin suuri kivi. Sisälle hautaan mentyään he näkivät oikealla puolella istumassa nuorukaisen, jolla oli yllään valkoiset vaatteet. He säikähtivät. Mutta nuorukainen sanoi: ”Älkää pelästykö. Te etsitte Jeesus Nasaretilaista, joka oli ristiinnaulittu. Hän on noussut kuolleista, ei hän ole täällä. Tuossa on paikka, johon hänet pantiin. Menkää nyt sanomaan hänen opetuslapsilleen, myös Pietarille: ”Hän menee teidän edellänne Galileaan. Siellä te näette hänet, niin kuin hän itse teille sanoi.” Ulos tultuaan naiset pakenivat haudalta järkytyksestä vapisten. He eivät kertoneet kenellekään mitään, sillä he pelkäsivät.”

Mirhantuojaenaisten sunnuntain evankeliumi keskittyy näihin naisiin. Teksti alkaa arimatialaisen Joosefin toiminnasta. Markus ei yhdistä häntä Jeesuksen opetuslapsiin, mutta Matteuksen mukaan hän oli opetuslapsi (Matt. 27: 57). Markus toteaa hänen olleen neuvoston jäsen. Oliko hän tuomitsemassa Jeesusta kuolemaan? Aikaisemmin yöllä Jeesusta oli kuulusteltu, ja Hänet oli todettu yksimielisesti syylliseksi Jumalan herjaamiseen (Mark. 14: 64). Vaikka teksti puhuu ”koko neuvostosta” (Mark. 14: 55), niin emme tiedä, oliko siellä yöllä läsnä koko neuvosto. Emme tiedä, oliko Joosef paikalla, mutta neuvosto tuomisi Jeesuksen aamulla (Mark. 15: 1).

Joosef ”odotti Jumalan valtakuntaa”. Emme tarkalleen tiedä, mitä valtakunta tässä yhteydessä hänelle tarkoittaa, mutta voimme olettaa, että hän odotti sitä hengellisessä mielessä. Hänhän oli saanut opetusta myös Jeesukselta itseltään. ”Rohkaisi mielensä” voi viitata kahteen asiaan. Ensinnäkin Jeesuksen hautaaminen voisi suututtaa Jeesusta vastustaneet juutalaiset ja aiheuttaa Joosefille vaikeuksia. Toiseksi roomalainen maaherra voisi aiheuttaa pelkoa, sillä maaherra edusti miehitysvaltaa Israelissa.

Kuoleminen ristiinnaulittuna voi kestää jopa kokonaisen vuorokauden. Tämän takia Pilatus

hämmästyí kuullessaan Jeesuksen jo kuolleen. Hän varmisti asian sadanpäälliköltä, joka vahvisti Jeesuksen kuoleman. Vasta sen jälkeen Joosef sai luvan haudata Jeesuksen ruumiin.

Juutalaisuudessa ei ollut Jeesuksen aikana yhtenäisiä ohjeita vainajan pukemisesta. Eri opettajat antoivat erilaisia ohjeita asiasta. Yksi mahdollisuus oli haudata pellavavaatteessa. Se oli edullista ja myös mahdollisti köyhien hautaamisen. Nykyään juutalaisuudessa suositaan valkoista pellavaa kuolinvaatteena.

Jerusalem sijaitsee vuoristossa, jonka kiviaines on kalkkikiveä. Jeesuksen aikana kaupungin ympäristöä olisi voinut pitää ”suurena hautausmaana”. Tapana oli, että ihmiset jo elinaikanaan, jos se oli mahdollista, kaivoivat (kaivattivat) hautaluolan. Vainaja haudattiin mahdollisimman nopeasti, saman päivän aikana, ja laitettiin kivisen hautapaaden päälle hautaluolaan. Vainajaa ei balsamoitu, vaan hänet voideltiin hyväntuoksuisella öljyllä tai laitettiin tuoksuvia yrttejä pellavakankaan sisälle. Noin vuoden kuluttua vainajan luut kerättiin ja laitettiin luu-arkkuun tai -kammioon.

Hautaan viemisen jälkeen haudan suulle laitettiin kivi. Tätä toimitusta olivat myös todistamassa Magdalan Maria ja Joosefin äiti Maria. Sen sijaan opetuslapsia ei ole paikalla.

Jeesuksen hautaamisessa oli kiire. Vainaja oli saatava hautaan saman päivän aikana. Kuolema oli tapahtunut iltapäivällä. Kiireestä todistaa sekin, että Jeesuksen ruumista ei voideltu tässä vaiheessa, vaan naiset tulisivat sen tekemään sapatin jälkeen.

Markus kirjoitti ensinmäisenä evankeliumin. Edellä oleva teksti on vanhin evankeliumeissa oleva ylösnousemuskertomus. Samalla tämä on todennäköisesti Markuksen evankeliumin loppu. Nykyisin voimme lukea vielä jakeesta 9 jakeeseen 20 asti. Sitä pidetään kuitenkin jonkun varhaisen kirjoittajan täydennyksenä Markuksen tekstiin.

Markus johdattaa lukijansa tyhjälle haudalle. Se avaa meille uuden kuvan, Jeesus Kristus ei ole haudattuna luolassa. Toisaalta kertomus ei itsessään todista Kristuksen ylösnousemusta. Juutalaiset väittivät opetuslasten varastaneen Jeesuksen ruumiin, jotta opetuslapset voisivat puhua ylösnousemuksesta. Naiset eivät tiedä, mitä tehdä. Muista evankeliumeista tiedämme, että opetuslapset saivat varmuuden Jeesuksen ylösnousemuksesta kohdatessaan ylösnousseen Jeesuksen. Se, että Jeesuksen hautasi Joosef Arimatialainen, todistaa todellisen hautauksen tapahtuneen, opetuslapset eivät voineet piilottaa Jeesuksen ruumista.

Haudalle menneet naiset olivat Magdalan Maria, Jaakobin äiti Maria ja Salome. Jotkut kirkkoisät näkevät, että Maria, Jaakobin äiti, oli Alfeuksen vaimo ja Jaakob oli yksi Jeesuksen kahdestatoista opetuslapsesta. Suurin osa kirkkoisista pitää tätä Mariaa Jeesuksen äitinä, joka oli myös Jaakobin, Herran veljen, ”äitipuoli”. Tämä Jaakob oli siis Joosefin edellisestä avioliitosta syntynyt poika. Joissakin mirhatuojien ikoneissa kuvataan Neitsyt Maria. Tätä ajatusta näyttää tukevan Johannes Damaskolaisen pääsiäisveisu: ”Enkeli julisti armoitetulle: Puhdas Neitsyt, iloitse! Ja taaskin sanon: Iloitse! Poikasi nousi kolmantena päivänä haudasta.” Monet opettavat, että Salome oli Sebedeuksen vaimo ja siis Jaakobin ja Johanneksen äiti.

Eri evankeliumit antavat hieman erilaisen kuvan vierailun syystä. Markuksen mukaan naiset menivät haudalle voidellakseen Jeesuksen ruumiin hyväntuoksuksella öljyllä. He olivat liikkeellä sapatin jälkeisenä, viikon ensimmäisenä päivänä (meidän sunnuntaipäivänämme). Sapattina he eivät voineet ostaa öljyä, sillä kaikki työnteko ja pitkä kulkeminen oli silloin kielletty. Auringon noustessa viikon ensimmäisenä päivänä työnteko oli jo sallittua.

Menessään he miettivät, kuka vierittäisi hautakammion edessä olevan kiven pois. He eivät kuitenkaan näytä saaneen vastausta miettimäänsä kysymykseen. Kiveä ei ollut vieritetty pois haudan suulta, jotta Jeesus pääsisi sieltä pois. Hänen ylösnousemusruumiinsa on erilainen kuin meidän ruumiimme, eikä kivi muodostanut estettä Hänen liikkumiselleen. Kivi oli vieritetty pois, että haudalle tulleet voisivat todistaa haudan olevan tyhjän.

Matteuksen mukaan valkoisissa vaatteissa ollut nuorukainen, joka ilmestyi naisille haudalla, oli enkeli. Värinä valkoinen voisi viitata marttyyriin tai taivasten valtakuntaan. Tämä enkeli on ensimmäinen, joka Raamatun teksteissä kertoo Jeesuksen ylösnousemuksesta. Hän myös kertoo tulevasta tapaamisesta Galileassa, tässä hän toistaa Jeesuksen profetian siitä, että Jeesus kohtaisi opetuslasten kanssa (14: 28). Naisten piti kertoa tämä opetuslapsille, ”myös Pietarille”. Pietari mainitaan tässä erikseen, sillä hän oli kieltänyt Jeesuksen juuri ennen tämän ristiinnaulitsemista ja tavallaan eronnut opetuslapsista.

He eivät kertoneet kenellekään mitään, sillä he pelkäsivät.” Enkelin antama tehtävä jäi Markuksen mukaan tekemättä pelon takia. Naiset ovat voineet pelätä juutalaisia tai he olivat peloissaan äsken kokemastaan. Naisten ensimmäinen reaktio oli tämä. Mutta he eivät voineet salata asiaa. Jos he olisivat sen salanneet, niin Markus ei olisi kirjoittanut evankeliumiaan.